

Handläggare

Fredrik Arrhenius
Fiskeregleringsenheten
fredrik.arrhenius@havochvatten.se

Datum 2021-02-02

Dnr 00301-2021

Beslut om analyser och åtgärder avseende ökat skydd av sill /strömming i Östersjön samt Bottenhavet/Bottenviken

En beskrivning av kunskapsläget, dels en behovsanalys av både kunskapsinhämtning och faktiska förvaltningsåtgärder för ökat skydd av sill/strömming i Östersjön samt Bottenhavet/Bottenviken.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Mats Svensson efter föredragning av utredare Fredrik Arrhenius. I den slutliga handläggningen av ärendet har även biträdande avdelningschef Per Olsson och enhetschef Inger Dahlgren medverkat.

Mats Svensson

Fredrik Arrhenius

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) konstaterar att det finns nedåtgående trender i bestånden av sill/strömming i centrala Östersjön. Orsakerna till de nedåtgående trenderna är inte entydiga eftersom det saknas tillräckliga kunskapsunderlag.

I detta underlag beskrivs de åtgärder HaV genomför och planerar att genomföra för att öka skyddet för sill/strömming i avsnitt ett, den kända situationen för bestånden i centrala Östersjön samt i Bottenhavet/Bottenviken i avsnitt två och tre, samt ett fördjupat underlag och bakgrundsmaterial i avsnitt fyra.

Totalt pågår och planeras åtta åtgärder, både inom förvaltning av bestånden och inom kunskapsinhämtning. Tabell I och II sammanfattar åtgärderna och de aktiviteter som görs 2021 och som planeras för åren 2022-2023.

1 Åtgärder

Det Internationella Havsforskningsinstitutet (ICES) bedömer att det finns risk att det centrala sill/strömmingsbeståndet inte förvaltas hållbart. Lekbiomassan (SSB) ligger under det fastställda gränsvärdet och fisketrycket bedöms vara för högt. Rådet från ICES för 2021 var därför att minska fångstnivån med 36 procent för att beståndet ska kunna fiskas och förvaltas inom fastställda gränsvärden under 2021. Ministerrådet som består av EUs jordbruks- och fiskeministrar fattade den 20 oktober 2020 beslut om en sänkning av Östersjöns sill/strömmingskvot enligt den biologiska rådgivningen.

I detta underlag behandlas följande två förvaltningsområden, se karta i figur 1:

- Centrala Östersjön: Sill/strömming i centrala Östersjön förvaltas som ett bestånd enligt EUs gemensamma fiskeripolitik (GFP). Dock består den av ett antal mindre (del-) bestånd/populationer, som anses vara mer eller mindre rumsligt åtskilda. Nuvarande förvaltningsåtgärder fångar inte upp att ett omfattande fiske (under kort tid och med effektiva redskap och båtar) på lekansamlingar kan påverka lokala bestånd.
- Bottenhavet/Bottenviken: Strömming förvaltas som ett förvaltningsområde i Bottenhavet/Bottenviken. Fångsterna har minskat de senaste åren. Det råder en osäkerhet om beståndsuppskattningen på grund av ofullständigt dataunderlag och ICES ger råd enligt försiktighetsansatsen.

I avsnitt fyra ges en fördjupad beskrivning av underlagen till de analyser och åtgärder som beskrivs nedan.

1.1 Skydd av rekryterings- och uppväxtområden för sill/strömming – nationell reglering

1.1.1 Fiske i nationellt förvaltade trålfiskeområden innanför trålgränsen

Analys:

Vid översynen av trålgränsen 2003 reglerades fisket i historiska trålfiskeområden (innanför fyra nautiska mil) från Kalmarsund till Stockholms skärgård eftersom dessa utgjorde rekryterings- och uppväxtområden för en stor del av den sill/strömming som fiskas i centrala Östersjön. Översynen innebar att de inflyttade trålområdena i huvudsak förbehölls det lokala trålfisket. Större pelagiska trålare hänvisades till området utanför fyra nautiska mil. Under de senaste åren har ett omfattande arbete gjorts med översyn och uppdatering av fredningsområden längs den svenska kusten. I december 2020 remitterades ett förslag med uppdaterade fredningsområden längs ostkusten. I förslag till Åtgärdsprogrammet för havsmiljön (ÅPH) 2022-2027 har ytterligare förstärkt skydd av rekryterings- och uppväxtområden i kusten identifierats.

Åtgärd:

I förslag till uppdaterat ÅPH 2022-2027 ingår att ta fram den kunskapssammanställning som behövs för en översyn av trålgräns, trålfiskeområden och dispenser för trålfisket innanför fyra nautiska mil.

1.1.2 Nationell förvaltning av fiske utanför trålgränsen med stöd av artikel 19 och 20 i GFP:ns grundförordning

Analys:

Om HaV bedömer att det svenska pelagiska fisket utanför trålgränsen påverkar ett lokalt delbestånd eller lekbestånd i sådan utsträckning att åtgärder krävs, kan HaV begränsa trålfisket under de perioder som denna påverkan sker. Dock kommer sådana åtgärder endast att gälla svenskflaggade fiskefartyg och främst påverka de svenska trålfartygen som fiskar inom svenskt territorium (EU:s gemensamma fiskeripolitik, GFP, artikel 19).

Om Sverige som medlemsstat bedömer att det pelagiska fisket utanför trålgränsen, där även andra medlemsstater bedriver fiske, påverkar ett lokalt delbestånd eller lekbestånd i sådan utsträckning att åtgärder krävs kan Sverige begränsa trålfisket ut till tolv nautiska mil under de perioder som denna påverkan sker om dessa är icke-diskriminerande (artikel 20). Dessa åtgärder kan endast genomföras efter samråd med kommissionen och de berörda medlemsstaterna samt de berörda rådgivande nämnderna. I detta samråd ska utkast till åtgärder motiveras där det bland annat framgår att åtgärderna inte är diskriminerande för andra medlemsstater.

Åtgärd:

HaV analyserar vilka underlag som krävs för att vidta nationella bevarandeåtgärder enligt ovan med stöd i artikel 19 och 20 i GFP.

1.2 Förvaltning av fiskets bedrivande då det rör flera medlemsstater utanför trålgränsen

1.2.1 Med stöd av GFP genom regionalt arbetssätt inom det regionala organet BALTFISH¹

Analys:

Regeringen avgör om Sverige ska lyfta frågan till berörda medlemsstater. När det rör fiskevatten som berör flera medlemsstater förordar EU-kommissionen i första hand ett förfarande enligt GFP:ns regionalisering. Detta bland annat med hänsyn till transparens i processen och för att få en samlad gemensam EU reglering på alla EU-språk.

Åtgärd:

HaV kommer i första hand att initiera frågan om möjlighet till fiskereglering i tid och rum via GFP så kallade regionalisering, till exempel genom förordning (EU) 2019/1241². EU-kommissionen kan efter utvärdering anta en delegerad akt som tillämpas inom EU. Det är dock inte HaV utan regeringen som avgör om Sverige lyfter frågan med berörda medlemsstater inom ramen för regionalisering – för Östersjöns del det regionala organet BALTFISH.

1.2.2 Med stöd av havsmiljödirektivet³

Analys:

Det finns stöd för åtgärder i havsmiljödirektivets artikel 15. Om Sverige som medlemsstat bedömer att det pelagiska fisket utanför trålgränsen, där även andra medlemsstater bedriver fiske, påverkar ett lokalt delbestånd eller lekbestånd i sådan utsträckning att god miljöstatus inte kan nås för marina näringsvävar enligt havsmiljödirektivet, kan Sverige lyfta frågor till EU-kommissionen som inte kan lösas med åtgärder på nationell nivå. Detta gäller bland annat om frågorna har samband med annan unionspolitik eller internationella avtal. EU-kommissionen har lyft GFP som ett exempel där detta kan vara aktuellt.

Åtgärd:

HaV tar fram ett underlag till regeringen för att åberopa artikel 15. Dock bedömer HaV, i fallet med skydd av lokala del- och lekbestånd av sill/strömming, att GFP regionaliseringsförfarande är en snabbare process för att vidta åtgärder som berör andra medlemsstater och att det är denna som bör nyttjas av regeringen.

¹ BALTFISH skapades på svenskt initiativ 2009 och är ett forum för de Östersjöländer som är medlemmar i EU att diskutera fiskeriförvaltningsfrågor som är relevanta för regionen. Sedan reformen av den gemensamma fiskeripolitiken används BALTFISH också som forum där medlemmarna kan diskutera och lämna in gemensamma rekommendationer till kommissionen i syfte att nå vissa av de mål som pekas ut av lagstiftarna i EU.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 av den 20 juni 2019 om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 och (EU) 2019/1022, samt om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005 (EUT L 198, 25.7.2019, s. 105).

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Ramdirektiv om en marin strategi).

1.3 Marina skyddade områden som ett instrument för skydd av rekryteringsområden för sill/strömning

Analys:

Nätverk av marina skyddade områden är ett viktigt instrument för att nå god miljöstatus i havet. Det är medlemsstaterna som ansvarar för att inrätta marina skyddsområden och för att uppfylla åtagandena om bevarandeåtgärder enligt fågeldirektivet-, art- och habitatdirektivet och havsmiljödirektivet. Bevarande av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken omfattas av EU:s exklusiva befogenhet. Artikel 11 i grundförordningen säger att medlemsstater som önskar begränsa påverkan från fiskefartyg på ett sätt som berör andra medlemsstater i första hand ska vända sig till EU-kommissionen med en gemensam rekommendation så att EU-kommissionen kan vidta åtgärder.

Åtgärd:

I arbetet med handlingsplanen för marint områdesskydd finns "Rekryteringsområde för strömning, sill, skarpsill" med som ett preciserat bevarandevärde. Därmed kan, i nya marina skyddade områden, rekryteringsområde för sill och skarpsill utgöra en del av grunden för utpekandet av det skyddade området. Genom att skydda viktiga förutsättningar för dessa arter skulle det marina områdesskyddet även kunna bidra till att stärka sill/strömmingsbestånden, eller i varje fall de miljöer som de behöver för lek och uppväxt. Detta arbete görs av länsstyrelserna och vägleds av HaV. Utpekande av områden görs av länsstyrelserna och fiskereglering hanteras av HaV.

1.4 Pilotprojekt för en ekosystembaserad havsförvaltning för hållbart nyttjande av sill/strömning

Analys:

Nuvarande förvaltning tillämpar inte ekosystemansatsen fullt ut och måste utvecklas. I en ekosystembaserad förvaltning förvaltas mänsklig aktivitet med utgångspunkt i ekosystemets behov och förutsättningar.

Åtgärd:

Med stöd av ÅPH enligt havsmiljödirektivet (2022-2027) kommer HaV att genomföra pilotprojekt för ekosystembaserad havsförvaltning. Stockholms skärgård och Bottenhavet är två av de planerade pilotområdena. I projektet ska strömmingens/sillens roll för ekosystemet belysas, men även dess samhällsekonomiska, sociala och kulturella betydelse i de lokala kustsamhällena. Projektet ska också kartlägga alla relevanta belastningar som idag förhindrar ekosystemets återhämtning och identifiera möjligheter för att åtgärda dessa. Genom lokal och regional aktörssamverkan ska förslag på nya förvaltningsmodeller tas fram, som bygger på medförvaltarskap av det specifika området. I detta arbete blir de existerande regionala beredningsgrupperna för fiskeförvaltning mycket viktiga. Där samråder offentliga och privata aktörer på regional basis.

1.5 Utökat provtagningsprogram för kusten och förbättrat kunskapsunderlag

Analys:

HaV bedömer att ett utökat och samordnat kustnära provtagningsprogram är en förutsättning för att få ett förbättrat kunskapsunderlag om kustnära (del)bestånd eller subpopulationer av sill/strömming och andra kustbestånd som underlag för alla förvaltningsmöjligheter 1.1 till 1.4 ovan och 1.8 nedan.

Åtgärd:

HaV undersöker kostnadsnivå, innehåll och metodik för ett sådant provtagningsprogram. Detta arbete innebär att analysera om hur vi ska samla in data och förvalta bestånd som migrerar mellan kust och utsjö. Programmet gäller hela svenska kusten. Utvecklingen av programmet kommer att starta under 2021. HaV ska även göra en GAP-analys samt en konsekvens- eller riskanalys av möjliga åtgärder för att förbättra kunskapsläget.

1.6 Stöd till ICES

Analys:

HaV anser att det är viktigt att stödja ICES i deras arbete med att utveckla råden för att tillämpa ekosystemansatsen i fiskförvaltning. Det är dessutom viktigt att vårt nationella datainsamlingsprogram om bestånd har hög kvalitet för att ge ICES bakgrundsdata som gör att de ger råd baserat på bäst tillgängliga kunskap.

Åtgärd:

HaV arbetar på ett regeringsuppdrag under 2021 (M2020/02003) där fokus är att formulera ett projekt till ICES om framtida scenarier för Östersjön och dess fiskbestånd som ska redovisas senast den 31 oktober 2021.

1.7 Gemensamt arbete mellan HaV och Jordbruksverket genom Strategin för framtidens fiske och vattenbruk

HaV arbetar tillsammans med Jordbruksverket med att ta fram en ny gemensam strategi för yrkesfisket, vattenbruket, fritidsfisket och fisketurismen samt nya sektorsspecifika handlingsplaner. Handlingsplanerna ska utgå från ekosystemansats och bidra till livskraftiga fisk- och skaldjursbestånd, ett hållbart fiske och hälsosamma ekosystem. Detta är ett regeringsuppdrag som ska redovisas senast den 31 maj 2021. Strategin är uppdelad i tre målområden som beskriven ekosystemansatsen, ekonomin i fisket och kunskapsbehovet. Under arbetet har myndigheten identifierat ett antal förutsättningsskapande mål inom kunskapsinhämtning, fiskets ekonomi och restaurering av det marina ekosystemet i enlighet med förvaltningsförslaget 1.1 till 1.5 ovan.

1.8 Förstärkt skydd av kustlekande sillbestånd i norra egentliga Östersjön

HaV har fått i uppdrag att utreda hur fiskeregleringarna kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra egentliga Östersjön (delområdena 27 samt 29). Uppdraget ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2022.

HaVs implementering och tidsaspekterna för ovanstående förvaltnings- och kunskapsåtgärder presenteras i tabell I och II.

Tabell I. Implementering och tidslinje för förvaltningsåtgärderna (1.1 och 1.2)

Förvaltningsåtgärd	Aktivitet		
	År 2021	År 2022	År 2023
<i>1.1.1 Fiske i nationellt förvaltade trålfiske-områden innanför trålgränsen</i>	Analys och beställning av kunskapsunderlag	Analys och beställning av kunskapsunderlag	HaV:s samlade analys och val av implementering. Arbetet sker tillsammans med åtgärd 1.5 och kommer används som stöd för övriga åtgärder
<i>1.1.2 Nationell förvaltning av fiske utanför trålgränsen med stöd av artikel 19 och 20 i GFP:ns grundförordning</i>	Samla kunskapsunderlag Analysera hur svenskt fiske kommer påverkas Analysera hur verksam åtgärden förväntas bli HaV ställningstagande	Möjlig implementering genom artikel 19 Möjlig skrivelse till regeringen att tillämpa artikel 20	
<i>1.2.1. Med stöd av GFP genom regionalt arbets-sätt inom det regionala organet BALTFISH</i>	Sammanställa kunskapsunderlag Presentera underlag och förslag till regeringskansliet Regeringen avgör om det ska presenteras och om diskuteras i BALTFISH	Fortsatta diskussioner i BALTFISH om Sverige väljer att gå vidare.	Ambition att EU-kommissionen antar en delegerad akt som begränsar fiske i tid och rum på lokala delkomponenter och lekansamlingar av sill/strömming i centrala Östersjön och Bottenhavet /Bottenviken som rör de berörda fiskande medlemsstaterna
<i>1.2.2. Med stöd av havsmiljödirektivet</i>	Samlat underlag till regeringen som rör delar av GFP:s förvaltade fiskbestånd där god miljöstatus inte kan nås med nationella åtgärder. *	Regeringen tar ställning till om Sverige lämnar underlaget vidare till EU-kommissionen för vidare hantering	Möjligt ställningstagande EU-kommissionen

* Dock bedömer HaV att för sill/strömming i centrala Östersjön och Bottenhavet/Bottenviken är ett snabbare förfarande genom åtgärden 1.2.1 (ovan).

Tabell II. Implementering och tidslinje för de kunskapshöjande åtgärderna (1.4 till 1.7)

Kunskapshöjande åtgärd	Aktivitet		
	År 2021	År 2022	År 2023
<i>1.4 Pilotprojekt för en ekosystembaserad havsförvaltning för hållbart nyttjande av sill/strömming</i>	Underlag för ekosystemanalys, inklusive genetiska undersökningar för att kartlägga populationsstrukturen Påverkansanalys av sill/strömmingsbeståndet för att kunna prioritera mellan åtgärder Samhällsekonomiska analyser inklusive hållbara affärsmodeller Nätverk av lokalt deltagande	Fortsätta analyser enligt 2021 Pilotområdesspecifik probleminventering Målbilder Utformande av åtgärdsprogram i pilotområden	Fortsättning av arbetet under 2021 och 2022 Demonstrationsprojekt under pilotområdenas åtgärdsprogram
<i>1.5 Utökat provtagningsprogram för kusten och förbättrat kunskapsunderlag</i>	HaV undersöker kostnadsnivå, innehåll och metodik för ett kustnära provtagningsprogram GAP analys för konsekvens- eller riskanalys av möjliga åtgärder för att förbättra kunskapsläget	Förberedande pilotprojekt Utvärdering av piloter	Start av provtagningsprogrammet i utvalda kustområden
<i>1.6 Stöd till ICES</i>	Stödja ICES i deras arbete med att utveckla råden för att tillämpa ekosystemansatsen i fiskförvaltning. Regeringsuppdrag om projekt till ICES om ekosystemtjänstanalys och scenarier rapporteras 2021	Fortsatt stöd Finansiering till Projekt till ICES om ekosystemtjänstanalys och scenarier för Östersjöns ekosystem	Fortsatt stöd ICES projekt kan starta
<i>1.7 Gemensamt arbete mellan HaV och Jordbruksverket genom Strategin för framtidens fiske och vattenbruk</i>	Framtagande av strategins handlingsplaner för yrkesfiske	Implementering av strategin genom nationell reglering	Fortsatt arbete

2 Problembeskrivning

Under den senaste tiden har det varit stort fokus på om och i så fall hur storskaligt pelagiskt fiske påverkar kustnära lokala (del-)bestånd av sill/strömming i Östersjön och i Bottenhavet. Från delar av allmänheten, forskare och kustfiskare framförs att det pelagiska fisket lokalt utarmar sill/strömmingsbestånd som leker vid kusten. Liknande oro har framförts av regioner, länsstyrelser och kustkommuner i området. Delar av det pelagiska fisket bedrivs under samma tid som sill/ strömming ansamlas för lek i kustområdet.

Det finns olika hypoteser om vad minskad förekomst av sill/strömming i skärgården har för betydelse för ekosystemet i kusten, men kunskapsläget är fortfarande ofullständig. Det vi vet är att kustens ekosystem idag är mycket påverkat och att det finns en risk för ytterligare förändringar i den marina näringsväven. Det är dock helt belagt genom vetenskapliga studier och underlag att kustzonen är av vital betydelse för biologisk mångfald i stort och som barnkammare, uppväxt- och födoområde för fisk och skaldjur. Därför tog Fiskeriverket vid översynen av trålgränserna 2003 hänsyn till skärgårdens och kustzonens vitala betydelse som lek- och rekryteringsområden för sill/strömming genom att begränsa tillträde till de inflyttade områdena till fiskefartyg med viss längd och motorstyrka.

Forskarvärldens bedömning är att det generellt inte finns tillräckliga underlag för att bedöma hur utsjöfiskets påverkar kustfisket. Kvotfördelning för sill/strömming i centrala Östersjön försvåras av en oklarhet om det är ett bestånd eller flera delbestånd. Det saknas kunskap om den underliggande beståndstrukturen i det centrala beståndet och hur förekomsten av sill/strömming i skärgårdsområdena har utvecklats över tid. Det finns dock en trend med minskad storleksfördelning i det pelagiska fisksamhället och av sill/strömming både i kusten och i utsjön.

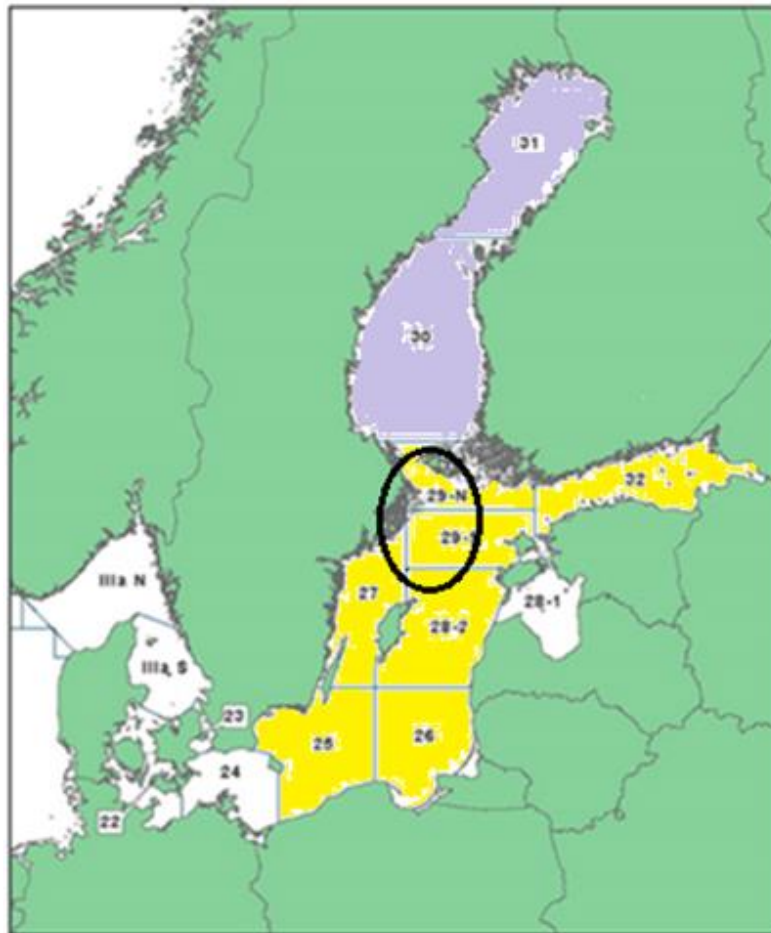
Problematiken kan delas upp i två delar:

- Varför är det minskad förekomst och storlek av sill/strömming?
- Påverkar det storskaliga pelagiska fisket efter sill/strömming det kustnära småskaliga fisket?

3 Bakgrund och analys

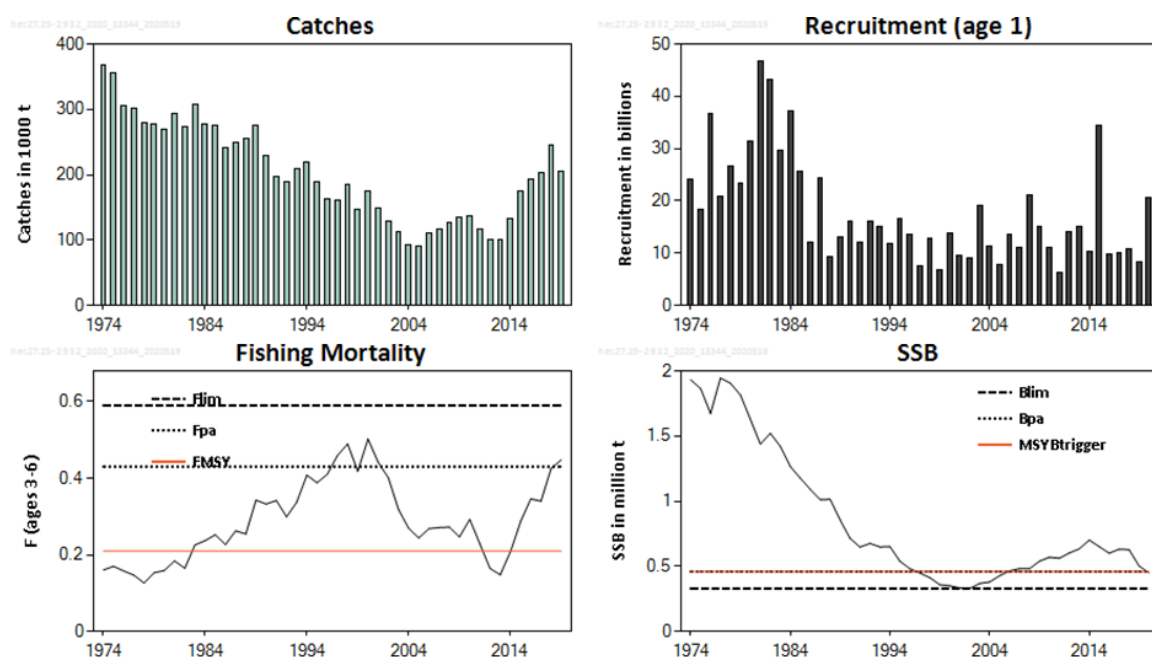
3.1 Biologisk rådgivning

Sill/strömming rör sig över stora vattenområden och olika vattendjup. När sillen/strömmingen börjar bli lekmogen så vandrar den in mot kusten. Det finns både vår- och höstlekande sill/strömming. Leksillen samlas i stora stim vid kusternas grundvatten eller på bankar i havet.

Figur 1. Östersjöns indelning i de delområden som används av ICES för förvaltningsråd. Förvaltningsområdet för sill i centrala Östersjön ((ICES-delområden 25 till 27, 28-2, 29 och 32) är gulmarkerad och förvaltningsområdet för Bottenhavet/Bottenviken ((ICES-delområden 30 och 31) är lilamarkerad. Dessutom är området som nämns som norra Östersjön i underlaget markerad med en ring (delar av ICES-delområde 27, 28-2, 29-S och 29-N).

Sill/strömming i centrala Östersjön är det största förvaltningsbeståndet i Östersjön. Förvaltningsområdet (ICES-delområden 25 till 27, 28-2, 29 och 32; figur 1) består av ett antal mindre (del-)bestånd- och subpopulationer, som anses vara mer eller mindre rumsligt åtskilda, och kan skilja sig i bland annat lek, tillväxt och könsmognad. Analyser inom beståndsuppskattningen visar på att fisketrycket och den relativa biomassan kan lokalt vara högre eller lägre än det som beskrivs för beståndet i stort. Myndigheten har i nuläget inte viktiga nyckeldata för att analysera beståndet på mindre skala än det som ges inom den biologiska rådgivningen, men det är möjligt att ett omfattande fiske på lekansamling kan påverka ett lokalt delbestånd.

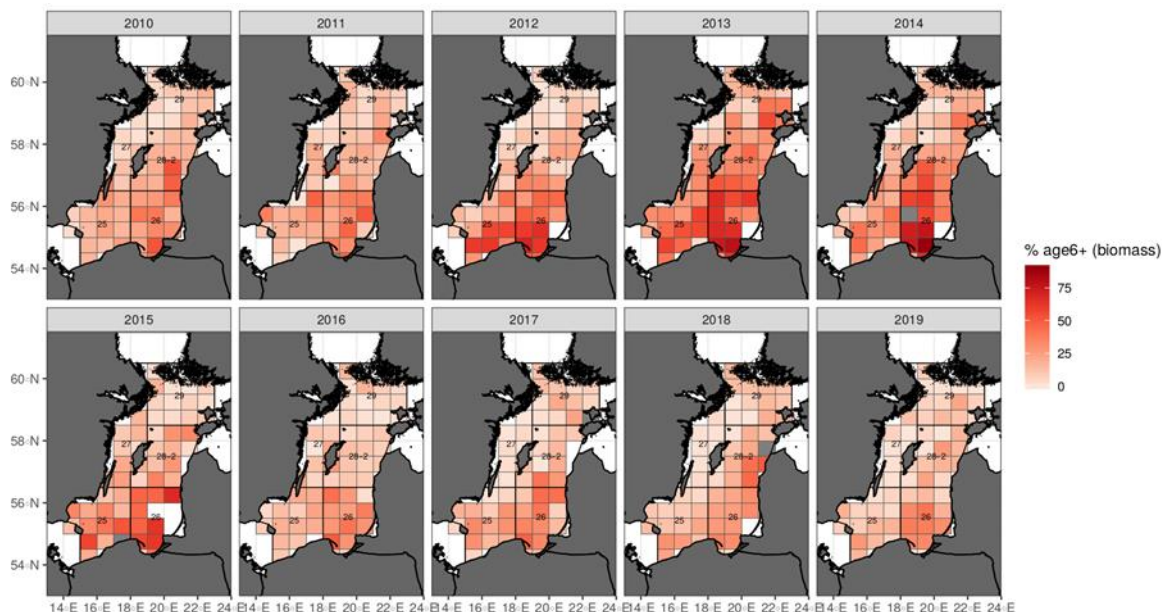

Figur 2. Fångster, rekrytering, fiskedödlighet samt lekbiomassa (SSB) för sill/strömming i delområdena 25 till 27, 28.2, 29 och 32⁴. Fångsterna har ökat på senare år då en stark årsklass från 2014 har dominerat i fisket.

HaV gjorde bedömningen 2020 att det finns en risk att förvaltningsområdet "centrala sillen" (från södra Kvarken ner till Bornholm; delområde 25 till 27, 28-2, 29 och 32) inte förvaltas hållbart. Detta då antalet lekmogen fisk (SSB) ligger under det fastställda gränsvärdet vad gäller lekbiomassa (MSY Btrigger), men över gränsvärdena för säkra biologiska nivåer (Bpa och Blim) enligt ICES senaste rådgivning (figur 2). Fisketrycket bedömdes vara för högt och måste minskas så fiskeridödligheten (F) ligger på Fmsy eller under. Rådgivningen från ICES visade på att man måste minska fångsterna under 2021 med 36 procent Ministerrådet som består av EUs jordbruks- och fiskeministrar fattade den 20 oktober 2020 beslut om en sänkning av Östersjöns sillkvot enligt den biologiska rådgivningen. Ministerrådet följde den biologiska rådgivningen och sänkte fiskemöjligheterna för 2021 med 36 procent i oktober 2020.

Den stora årsklassen från 2014 är på väg "ut", och andelen större sill/strömming minskar med följd av detta. En ny stor årsklass 2019 verkar vara på gång (figur 2). Den beräknas att bli stor nog att fiskas på under slutet av år 2021 och år 2022. Stor och äldre sill/strömming (definierad som fisk över 18 cm) finns framför allt i södra delen av förvaltningsområdet. Mindre sill/strömming dominerar längs med kusterna som till exempel i delområdena 27 och 29 (figur 3).

⁴ ICES. 2020. Herring (*Clupea harengus*) in subdivisions 25–29 and 32, excluding the Gulf of Riga (central Baltic Sea). In Report of the ICES Advisory Committee, 2020. ICES Advice 2020, her.27.25-2932. <https://doi.org/10.17895/ices.advice.5828>.

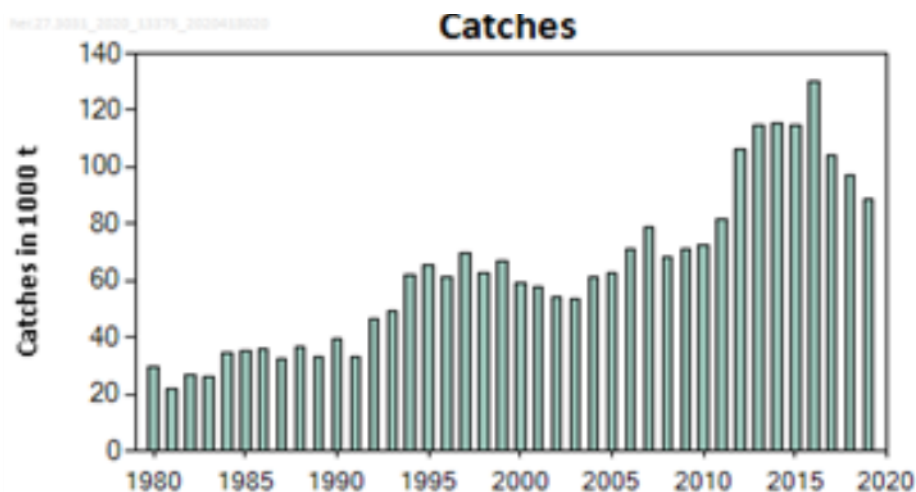

Figur 3. Kartor över procent stor sill i ICES rektanglar de senaste 10 åren (2010-2019) i centrala Östersjön. Figur från SLU Aqua.

Utöver lekmogen fisk och fiskeridödlighet visar rådgivningen att sillens kondition har varit relativt låg sedan början av 1990-talet och har inte visat några tendenser till förbättring de senaste åren. ICES ser också en sämre tillväxt när bestånden ökar och stora årsklasser kommer in.

Det bör nämnas att det sker en blandning mellan sillbeståndet i västra Östersjön (delområdena 20 till 24) och den centrala sillen/strömmingen i Östersjön som skapar osäkerhet i beståndsuppskattning för den centrala sill/strömmingen. Skarpsill har historiskt sett felrapporterats som sill och effekter av denna felrapportering har inte kvantifierats. Dock kan den ha påverkat bedömningen av lekbiomassan och fiskeridödligheten. Vidare bör vi ha i åtanke att ekosystemet är i ständig förändring i Östersjön och att sill/strömmingsbestånden påverkas av mer än bara fisket. Det är därför viktigt att bedöma hur andra faktorer påverkar ekosystemet och hur de kan påverka sill/strömmingsbestånden. Till exempel hur klimatändringar påverkar sill/strömmingsbestånden och utbredning av lokala (del-)bestånd- eller subpopulationer.

För sill/strömming i Bottenhavet/Bottenviken (delområdena 30 och 31, figur 1) har fångsterna sjunkit under senare år (figur 4) och det råder en osäkerhet om beståndsuppskattningen. ICES ger råd enligt försiktighetsansatsen då man inte har ett fullständigt dataunderlag.

Figur 4: Fångster av sill/strömming i Bottenhavet/Bottenviken (delområdena 30-31)⁵.

3.2 Beståndsförvaltning

För Östersjön finns det en flerårig förvaltningsplan⁶ som reglerar fisket på torsk, sill/strömming och skarpsill, samt bifångster av rödspätta, skrubbskädda, piggvar och slätvar i Östersjön. Fångster av torsk, sill/strömming och skarpsill utgör ungefär 95 procent av den totala fångsten i Östersjön. I ministerrådets beslut om årliga fiskemöjligheter i Östersjön fastställs årliga totala tillåtna fångstmängder och nationella kvoter för dessa bestånd samt för rödspätta och lax. I den fleråriga förvaltningsplanen finns mål för fiskeridödlighet (F) som fastställts som ett intervall av värden (med övre och nedre gränser) där maximal hållbar avkastning (MSY) kan uppnås med 95 procent sannolikhet. Det bör noteras att hela intervallet är förenligt med MSY. Den fleråriga planens mål är att säkerställa att alla fiskerier i dag antingen förvaltas i enlighet med MSY eller att åtgärder vidtas för att föra dem tillbaka till MSY, vilket utgör grunden för den långsiktiga lönsamheten hos fiskeindustrin och anknutna sektorer. Den innehåller även särskilda regler om kontroll och om befogenhet för kommissionen att anta delegerade akter⁷ när det gäller vissa bifångstbestånd, undantag från landningsskyldigheten och tekniska åtgärder.

3.3 Det svenska pelagiska fisket i norra Östersjön och Bottenhavet 2015-2020

Den del av den svenska fiskeflottan⁸ som bedriver fiske i Östersjön består av ca 20 utsjöfiskefartyg, varav tio fartyg är över 40 meter, samt ca 550 fartyg som fiskar nära kusten, där de flesta är under tolv meter. Utsjöfartygen fiskar sill och skarpsill med pelagiska trålar i centrala Östersjön, men har också fiskat torsk med bottenrål i södra Östersjön. Kustfiskare använder garn, långrev eller fallor för att fiska plattfisk, torsk, sill, sik, lax med mera. I norr fiskas det siklöja med bottenrål.

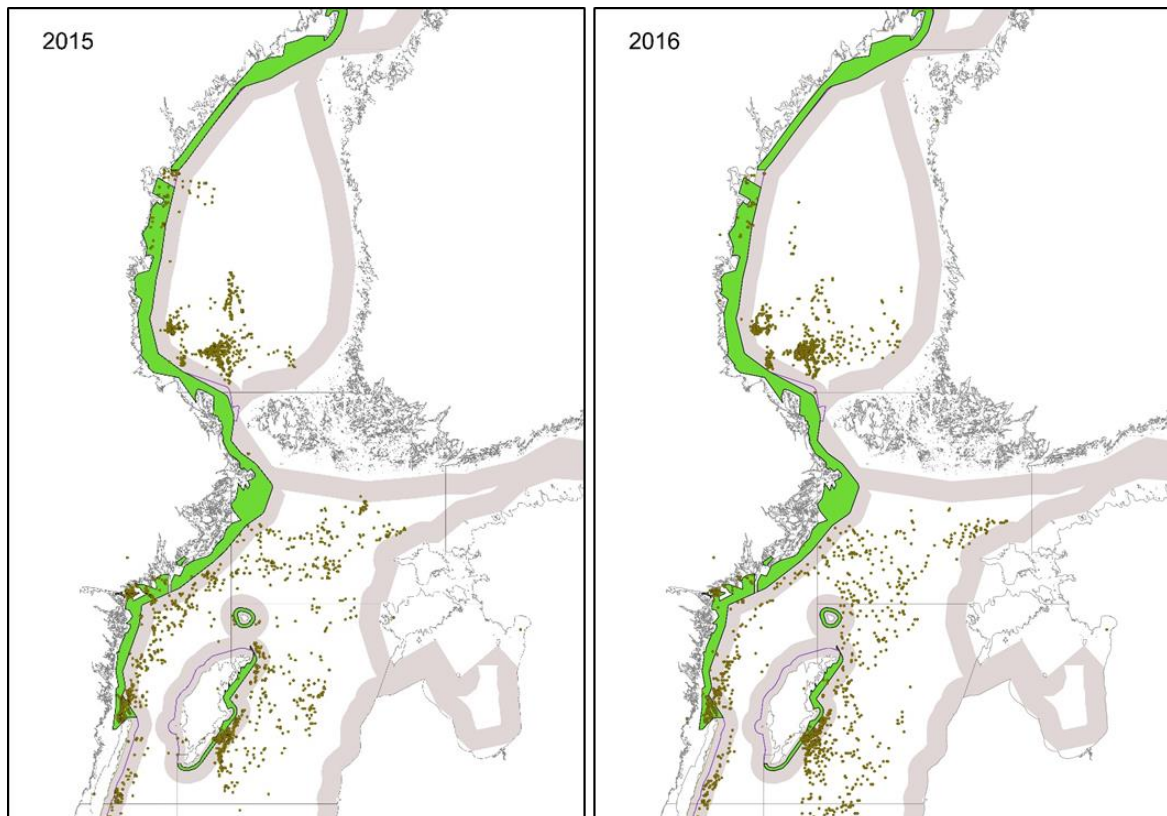
⁵ ICES. 2020. Herring (*Clupea harengus*) in subdivisions 30 and 31 (Gulf of Bothnia). In Report of the ICES Advisory Committee, 2020. ICES Advice 2020, her.27.3031. <https://doi.org/10.17895/ices.advice.5902>.

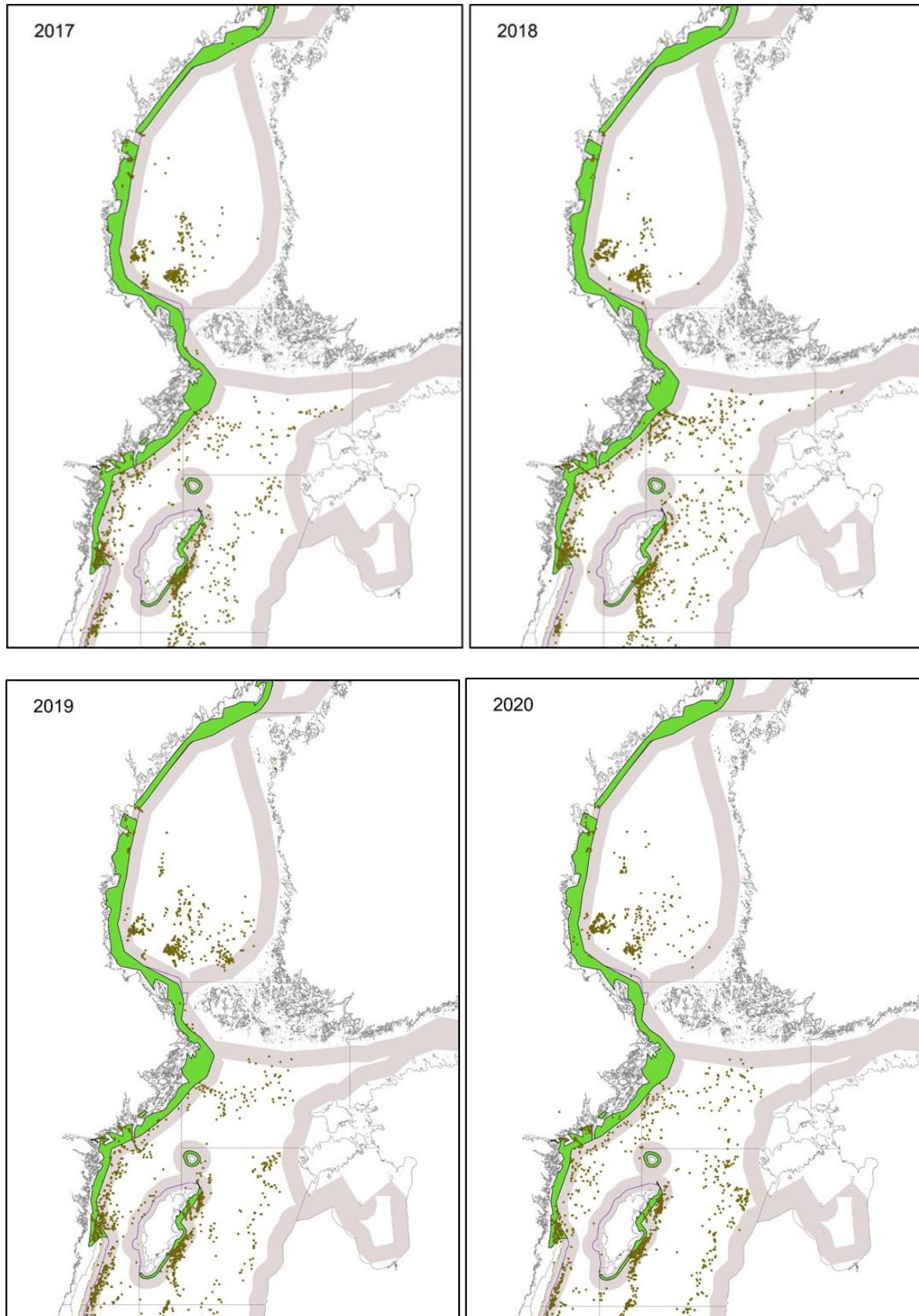
⁶ Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2016/1139 - En flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd, om ändring av rådets förordning (EG) nr 2187/2005 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1098/2007

⁷ En delegerad akt är rättsligt bindande och innebär att kommissionen kan komplettera eller ändra mindre väsentliga delar av en rättsakt för att t.ex. fastställa mer detaljerade bestämmelser. Kommissionen antar den delegerade akten och om parlamentet och rådet inte har några invändningar träder den i kraft.

⁸ http://ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2020/2020/FisheriesOverviews_BalticSea_2020.pdf

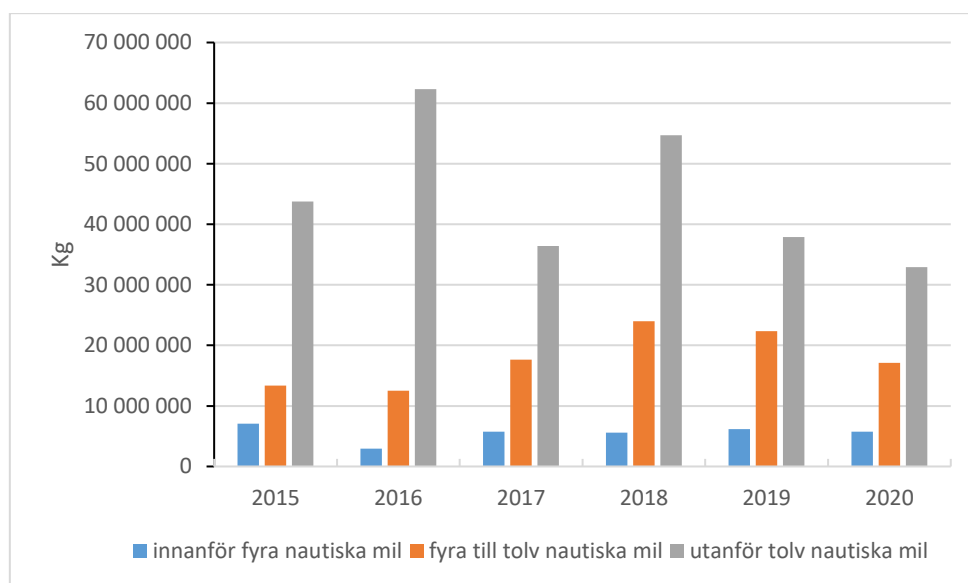
Storskaligt fiske efter pelagiska arter (fisk som uppehåller sig i det fria vattnet, huvudsakligen sill och skarpsill) bedrivs av alla länder runt Östersjön (även Ryssland). Finland och Danmark får fiska på svenskt territorialvatten in till fyra nautiska mil från baslinjen ("trålgränsen"). Svenskt pelagiskt fiske, inom ramen för det "pelagiska systemet", sker i området från södra Östersjön upp till och med södra Bottenhavet. Fisket sker ofta i gränsen mellan djupt och lite grundare vatten och till största delen utanför tolv nautiska mil från baslinjen (se figur 5).

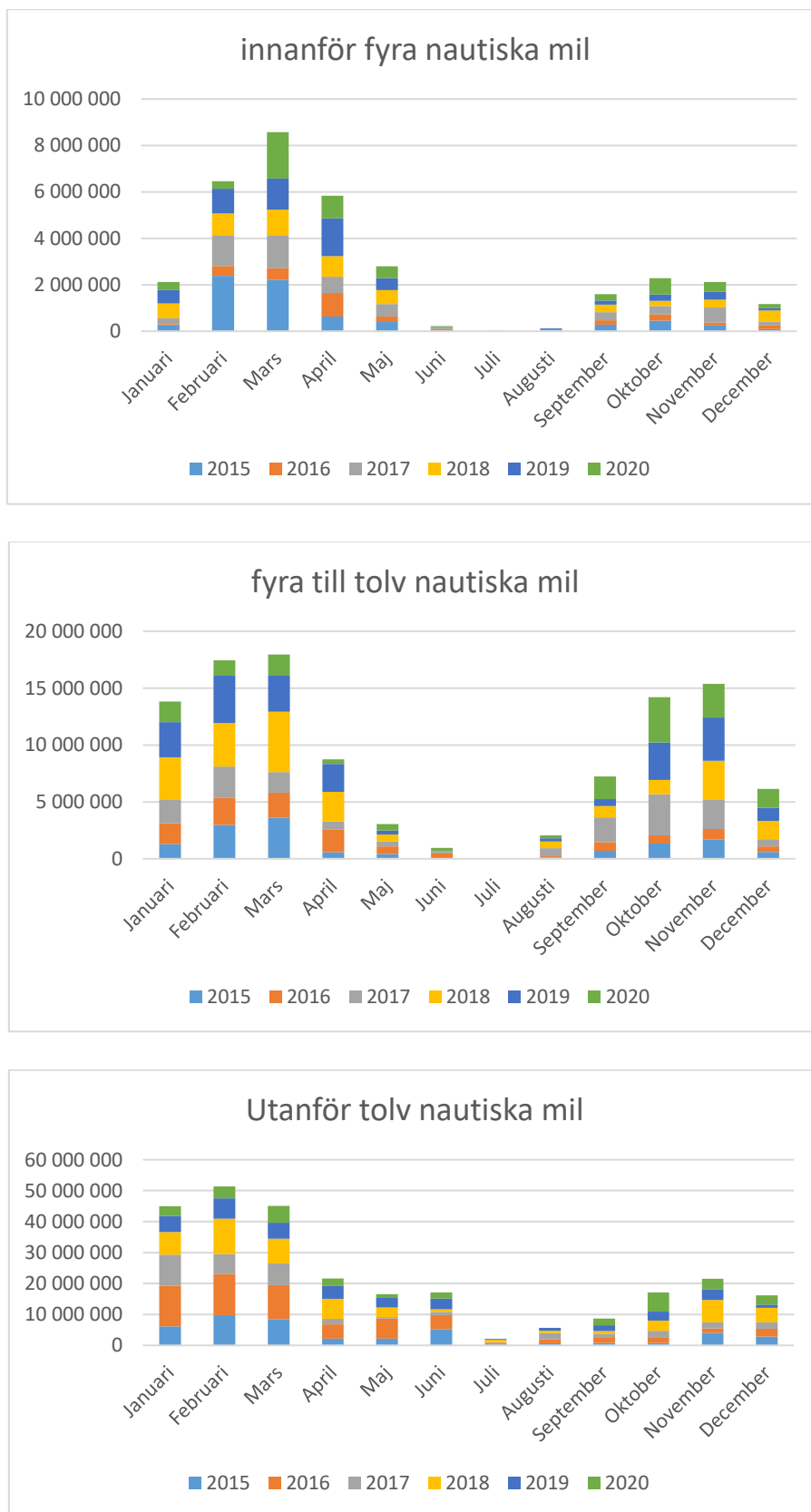
Figur 5. Det svenska pelagiska fisket efter sill/strömming 2015-2020 i området mellan Öland och Bottenhavet. Grönt markerar trålfiskeområdena innanför 4 nautiska mil. Den lila linjen markerar 4 nautiska mil från baslinjen och den gråa zonen är området mellan 4 till 12 nautiska mil. Varje punkt motsvarar ett tråldrag.

Fisket innanför fyra nautiska mil från baslinjen sker i huvudsak i vatten mellan Nyköping/Oxelösund och Västervik, i närheten av den lokala Västerviksfabriken som tar emot sill/strömning (figur 5). Fisket sker till största delen under årets första fyra månader. Fisket i området fyra till tolv nautiska mil från baslinjen sker till största delen i områdena från Öland upp till Nyköping och öster och syd om Gotland i centrala Östersjön. I Bottenhavet bedrivs fisket dels i den södra delen mellan Finland och Sverige, dels i området mellan fyra till tolv nautiska mil från baslinjen i trakten av Gävlebukten och norrut. Visst svensk fiske sker innanför Finlands tolv nautiska mil område, framför allt skedde detta under år 2019.

Figur 6. Det svenska pelagiska fisket i kg efter sill/strömning 2015-2020. Uppdelat på fångster innanför fyra nautiska mil, inom fyra till tolv nautiska mil och utanför tolv nautiska mil.

Det svenska pelagiska fisket sker till största delen utanför tolv nautiska mil från baslinjen. Fisket i området utanför tolv nautiska mil har minskat från ca 80 procent av de totala fångsterna i vikt till runt 60 procent de senaste fyra åren (figur 6). Fisket i området mellan fyra och tolv nautiska mil har ökat från 20 procent till 30 procent under samma tidsperiod. Innanför trålgränsen har fisket i volym varit relativt konstant under den undersökta tidsperioden.

Figur 7. Svenska fångster av sill/strömming i kg per månad för år 2015-2020 fördelat på trålfiskeområden innanför fyra nautiska mil, området mellan fyra och tolv nautiska mil och området utanför tolv nautiska mil. Observera att det är olika skalor på den lodräta x-axeln. Fångster i kg.

Fisket sker året runt men minskar under sommarmånaderna (figur 7). Innanför trålgränsen sker det mesta av fisket från februari till maj och ingen större skillnad uppvisas mellan de undersökta åren. Mellan fyra till tolv nautiska mil från baslinjen sker fisket under hösten till våren. Utanför tolv nautiska mil gränsen sker fisket i princip under hela året utom i juli. Det är svårt att särskilja någon trend eller skillnader mellan åren mer än att det kan skönjas ett något ökat fiske i mars-april 2018-2019 i området fyra till tolv nautiska mil från baslinjen.

3.4 Sammanfattning

HaV konstaterar att det inte är möjligt att bedöma om fisket, även om det har ökat i ett område, ger en ökad risk för andra pelagiska bestånd som är kustnära. Därför kan HaV, baserat på kunskapsunderlaget, i dagsläget inte bedöma om det finns "hotade" lokala sill/strömmingsbestånd. Detta kräver mer omfattande analyser och undersökningar. Dock kan HaV konstatera att sillens/ strömmingens vandringsmönster gör det teoretiskt möjligt att ett intensivt fiske på platser (främst i ytterskärgårdar) som är flaskhalsar för fortsatt lekvandring in till de kustnära lekområdena kan påverka ett lokalt lekbestånd. Trålgränsen är bland annat tänkt att motverka sådana effekter för att inte fisket ska ske på större lekansamlingar och lekområden. Dock kan dagens mer effektiva och storskaliga fiske på större lekansamlingar ha potential att kunna ge lokal effekt.

4 Fördjupat underlag till analys och åtgärder i avsnitt 1

4.1 Skydd av rekryterings- och uppväxtområden för sill/strömming – nationell reglering

4.1.1 Fiske i nationellt förvaldade trålfiskeområden innanför trålgränsen

HaV har under 2020 tagit fram ett förslag på uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön. Förslaget är ute på samråd till 30 april 2021 och HaV har för avsikt att se över den kunskaps-sammanställning som bereds och ha den som grund för en översyn av trålgräns och möjliga fiskeområden för trålfisket innanför fyra nautiska mil (trålfiskeområden).

Den generella svenska trålgränsen i Östersjön är fyra nautiska mil från baslinjen. Dock finns det längs stora delar av kusten från Kalmar län och norrut trålfiskeområden innanför trålgränsen där trålfiske är tillåtet.

Till följd av avtal med Danmark⁹, som bland annat ger ömsesidig rätt att fiska in till tre nautiska mil från kustlinjen i Kattegatt, har denna gräns blivit utgångspunkten i det området. Avtalet ger också Danmark rätt att i Östersjön fiska in till fyra nautiska mil från Sveriges baslinje. I Östersjön får även Finland fiska in till fyra nautiska mil från svensk baslinje enligt avtal med Finland¹⁰. Båda avtalen ger också Sverige motsvarande tillträde till danska och finska vatten (det vill säga tre respektive fyra nautiska mil).

⁹ Konventionen den 31 december 1932 mellan Sverige och Danmark angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen i vad avser utmärkning av fiskeriredskap (SÖ 1933:13, SÖ 1956:19 och SÖ 1995:34), intaget i kap. 2 Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön.

¹⁰ Ministeriell noteväxling med Finland om ömsesidiga fiskerättigheter i de svenska och finska fiskezonerna i Östersjön. Helsingfors den 24 november 1975 (SÖ 1975:57).

Under 1950-talet utfördes i dåvarande Fiskeriverkets regi en rad trålfiskeförsök längs ostkusten i syfte att modernisera fisket inom denna region. Utvecklingen under 1950-talet hade visat att trålfisket efter strömming på vissa områden kunde vara lönsam. Med hänsyn till detta flyttades trålgränsen in i området innanför fyra nautiska mil för att öka tillgången på områden för att kunna bedriva ett lokalt trålfiske.

Vid Fiskeriverkets översyn av trålgränsen 2003 reglerades fisket i området innanför fyra nautiska mil. Då framlades argumentet att kuststräckan Kalmarsund till Stockholms skärgård utgjorde rekryteringsområden och uppväxtområden för en stor del av den sill/strömming som fiskas i centrala Östersjön. Genom märkningsförsök var det klarlagt att lekströmmingen från Kalmarsund och skärgården upp till och med Västervikstrakten i stor omfattning på senvår/försommaren vandrar söderut till Bornholmsbassängen. Återvandringen mot norr sker under vinterhalvåret efter några månaders intensivt näringsintag. Liknande vandringsmönster mellan utsjö och kust finns med säkerhet också i andra delar av Östersjön. Fiskeriverket tog vid översynen av trålgränserna 2003 hänsyn till skärgårdens och kustzonens vitala betydelse som lek- och rekryteringsområden för sill/strömming genom att tillträde till de inflyttade områdena begränsades till fiskefartyg med totallängd understigande 24 meter och som har en motorstyrka som är mindre än 450 kW. På så sätt blev de inflyttade trålområdena i huvudsak förbehållna det lokala trålfisket, i enlighet med syftet när de inrättades. Större pelagiska trålare hänvisades till området utanför fyra nautiska mil. Idag finns det fyra fartyg som fått tillstånd att fiska i sådana områden (se ovan). Två av de fyra fiskefartygen är hemmahörande på västkusten och två har hemmahamn i Östersjön. Fisket i området sker huvudsakligen för landningar vid mottagnings-anläggningen i Västervik eller andra lokala anläggningar. Här har HaV hela handlingsmandatet vad gäller de dispenser som ges i trålfiskeområden, det vill säga för fartyg längre än 24 meter, mer än 450 kW och med andra redskap än 32 mm maska. HaV bedömer dispenser utifrån fiskevårdsskäl. Utifrån vetenskapligt underlag kan HaV bevilja eller neka dispens.

4.1.2 Nationell förvaltning av fiske utanför trålgränsen med stöd av artikel 19 och 20 i GFP:ns grundförordning

Enligt grundförordningen får Sverige vidta nationella bevarandeåtgärder. Sådana åtgärder skulle kunna vara att begränsa trålfisket under vissa perioder i det fall Sverige bedömer att det svenska pelagiska fisket utanför trålgränsen påverkar ett lokalt lek(del-) bestånd negativt i sådan utsträckning att åtgärder behövs. Inom ramen för grundförordningen (artikel 19) finns då möjlighet att införa sådana åtgärder. Dock kommer en sådan åtgärd bara att gälla för svenskflaggade fiskefartyg och främst påverka de mindre svenska trålfartygen som fiskar inom svenskt territorium.

Det finns även möjlighet för en medlemsstat att vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskbestånden inom tolv nautiska milsgränsen som kan antas påverka en annan medlemsstats fiskefartyg (genom artikel 20 i grundförordningen). Sådana åtgärder får endast antas efter samråd med kommissionen, de berörda medlemsstaterna och de berörda rådgivande nämnderna, och ska åtföljas av en motivering som bland annat visar att åtgärderna inte är diskriminerande. Regeringen avgör om Sverige ska lyfta frågan med berörda medlemsstater.

Vad gäller våra bilaterala avtal om tillträde till kustvatten finns information om dessa införda i grundförordningen, i artikel 5 och bilaga I. När det rör vatten som berör flera medlemsländers

möjlighet till fiske förordar EU-kommissionen i första hand ett förfarande enligt en regionaliseringsprocess, som beskrivs i nästa avsnitt. Nationellt bedömer HaV att det inte finns några hinder mot att initiera en översyn av trålgränsen, men det är sannolikt en process som kräver nogsam kartläggning av till exempel lokala och regionala landningar samt vilket bemyndigande detta vilar på som exempelvis fiskevårdsskäl, beaktande av naturvårdens intresse, möjligheten att uppnå god miljöstatus och möjligheten till reglering utifrån miljölagstiftning (miljökvalitetsnormerna i HVMFS 2012:18¹¹), alternativt möjligheten att införa regler utifrån fiskets bedrivande. I sammanhanget är det naturligtvis av betydelse att eventuella ändringar också förväntas få avsedd effekt för de skäl som åsyftas.

4.2 Förvaltning av fiske då det rör flera medlemsstater utanför trålgränsen

4.2.1 Med stöd av GFP genom regionalt arbetssätt inom det regionala organet BALTFISH

Om medlemsstater ska införa begränsningar av fiskeverksamhet utanför sina territorialvatten, eller inom sitt territorialvatten på ett område som andra medlemsstaters fiskefartyg har tillträde till, behöver samråd ske med de medlemsstater som berörs. Innan en medlemsstat går vidare med att ta fram förslag till en åtgärd som berör fler medlemsstater, är praxis att medlemsstaten visar på ett behov för åtgärden som kopplas ihop med en förväntad effekt av denna. För att reglera fiske på arter som omfattas av den gemensamma fiskeripolitiken (som inkluderar fiske efter sill/strömming) är kommissionens rekommendation att när en regel ska omfatta fiskande från fler medlemsstater är regionalisering att föredra, till exempel att införa delegerade akter med bas i den nya tekniska förordningen (EU) 2019/1241¹². Detta bland annat med hänsyn till transparens i process och för att få en samlad reglering som återfinns på alla EU-språk.

För att eventuellt reglera fiske för skydd av lekansamlingar i relevant område, förordar HaV därför att vi i första hand bör använda den möjlighet för fiskereglering som finns i den tekniska förordningen (EU) 2019/1241. Eventuellt kan också den fleråriga förvaltningsplanen, beroende på innehåll, användas för ett regionaliserat förfarande. HaV anser att berörda medlemsstater bör kunna komma överens om en gemensam rekommendation inom ramen för BALTFISH, som översänds till EU-kommissionen. EU-kommissionen kan efter utvärdering anta en delegerad akt som gäller inom EU. Det är inte HaV utan regeringen som avgör om Sverige ska lyfta frågan med berörda medlemsstater inom ramen för regionaliseringsförfarandet. – för Östersjöns del i BALTFISH.

Åtgärder kan införas både på nationellt och internationellt vatten och på andra länders vatten, samt under en längre period. Till skillnad från exempelvis så kallade nödatgärder, som EU-kommissionen kan vidta vid behov för en begränsad tid, får bestämmelser som antas via regionalisering inte samma tidsbegränsning, samtidigt som det finns möjlighet till en adaptiv förvaltning om det till exempel framkommer nya vetenskapliga underlag som visar att fiskereglerande åtgärder behöver ändras. Till exempel kan åtgärder anpassas till utvecklingen av kunskap om beståndens genetik och utbredningsområde eller vandringsmönster.

¹¹ <https://www.havochvatten.se/download/18.713540441673c8c33cdae9c5/1543831539530/HVMFS%202018-18-ev.pdf>

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1241 av den 20 juni 2019 om bevarande av fiskeresurserna och skydd av marina ekosystem genom tekniska åtgärder, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1224/2009, och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 och (EU) 2019/1022, samt om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 894/97, (EG) nr 850/98, (EG) nr 2549/2000, (EG) nr 254/2002, (EG) nr 812/2004 och (EG) nr 2187/2005 (EUT L 198, 25.7.2019, s. 105)

4.2.2 Med stöd av havsmiljödirektivet

Arbetet med att fastställa och uppnå god miljöstatus för havsmiljön samordnas inom ramen för havsmiljö- och vattendirektiven. Direktiven är en central del i genomförandet av en sammanhängande ekosystembaserad havs- och vattenförvaltning, som ska säkerställa att god ekologisk status uppnås i svenska ytvatten samt att god miljöstatus uppnås i kust och utsjöområden.

Inom ramen av havsmiljödirektivets artikel 15 har medlemsländerna en möjlighet att lyfta frågor till kommissionen, som kan identifiera ett problem som inte kan lösas med åtgärder på nationell nivå. Detta gäller bland annat om frågorna har samband med annan unionspolitik och den gemensamma fiskeripolitiken har från EU-kommissionen lyfts som ett exempel där det kan vara aktuellt. Ett förslag kan lyftas av ett enskilt medlemsland eller av flera länder gemensamt.

4.3 Marina skyddade områden som ett instrument för skydd av rekryteringsområden för sill/strömming

Nätverk av marina skyddade områden är ett viktigt instrument för att nå god miljöstatus i havet. Det är medlemsstaterna som ansvarar för att inrätta marina skyddsområden och för att uppfylla åtagandena om bevarandeåtgärder enligt fågeldirektivet-, art- och habitatdirektivet och havsmiljödirektivet. Eftersom bevarande av havets biologiska resurser inom ramen för GFPn omfattas av EU:s exklusiva befogenhet föreskriver artikel 11 i grundförordningen att medlemsstater, som önskar begränsa påverkan från fiskefartyg på ett sätt som berör andra medlemsstater, som utgångspunkt ska vända sig till EU-kommissionen med en gemensam rekommendation för att EU-kommissionen kan vidta åtgärder. I myndigheten pågår ett aktivt arbete kopplat till behov av fiskereglering för svenskt respektive utländskt fiske i relation till bevarandemål i Östersjön med stöd av artikel 11. Föreslagna åtgärder kopplas bland annat till behovet av att reglera garnfiske i vissa marina skyddade områden för att undvika bifångst av tumlare. Nyligen skickade HaV av en nationell remiss rörande fiskereglering i marina skyddade områden samlat för Östersjön.

I arbetet med handlingsplanen för marint områdesskydd och det ramverk som utarbetas finns även "Rekryteringsområde för strömming, sill, skarpsill" med som ett så kallat preciserat bevarandevärde. I nya marina skyddade områden skulle även rekryteringsområde för sill och skarpsill kunna utgöra en del av grunden för utpekandet av det skyddade området. Genom att skydda viktiga förutsättningar för dessa arter skulle det marina områdesskyddet även kunna bidra till att stärka sill/strömmingsbestånden, eller i varje fall de miljöer som de trivs i. Detta arbete görs av länsstyrelserna och vägleds av HaV. Utpekande av områden görs av länsstyrelserna och fiskerilagstiftning hanteras av HaV.

4.4 Pilotprojekt för en ekosystembaserad havsförvaltning för hållbart nyttjande av sill/strömming

Nuvarande förvaltning tillämpar inte ekosystemansatsen fullt ut och måste utvecklas. I en ekosystembaserad förvaltning förvaltas mänsklig aktivitet med utgångspunkt i ekosystemets behov och förutsättningar.

Med stöd av det föreslagna Åtgärdsprogrammet för havsmiljön enligt havsmiljödirektivet (2022-2027) kommer HaV att genomföra pilotprojekt för ekosystembaserad havsförvaltning. Stockholms

skärgård och Bottenhavet är två av de planerade pilotområdena. I projektet ska strömmingens/sillens roll för ekosystemet belysas men även dess samhällsekonomiska, sociala och kulturella betydelse i de lokala kustsamhällena. Projektet ska också kartlägga alla relevanta belastningar som idag förhindrar ekosystemets återhämtning och ta fram och identifiera möjligheter för att åtgärda dessa. Genom lokal och regional aktörssamverkan ska förslag tas fram på nya förvaltningsmodeller som bygger på medförvaltare av det specifika området. I detta arbete blir de regionala beredningsgrupperna för fiskeförvaltning mycket viktiga.

4.5 Utökat provtagningsprogram för kusten och förbättrat kunskapsunderlag

HaV konstaterar att det finns kunskapsluckor om sill/strömmingen i Östersjön och Bottenhavet/Bottenviken och har för avsikt att analysera detta. I första hand behöver HaV göra en GAP-analys samt en konsekvens- eller riskanalys av möjliga åtgärder. Följande är en lista på möjliga åtgärder för att förbättra kunskapsläget:

- HaV ser att ett utökat och samordnat kustnära provtagningsprogram skulle vara en möjlig väg framåt. HaV analyserar förslaget och undersöker kostnadsnivån och relevans för ett sådant eventuellt provtagningsprogram.
- HaV kommer att utveckla ett nytt arbetssätt för att samla in data och förvalta bestånd som migrerar mellan kust och utsjö – gäller hela svenska kusten.
- HaV har ett pågående arbete med SLU Aqua om ett program för provtagningar ombord på pelagiskt svenskt fiske. Arbetet kommer att fortsätta så snart pandemin tillåter detta.
- HaV har ett uppdrag som Stockholms Universitet samordnar inom ramen för projektet Pilotövervakning, miljöövervakning av genetisk mångfald (dnr 02213-2020). Syftet med denna genetiska övervakning av sill/strömming är i första steget att identifiera genetisk struktur hos lekbestånd längs svenska östersjökusten samt att undersöka eventuella genetiska förändringar inom och mellan dessa lekbestånd över tid. Denna information saknas idag men är central för en uthållig förvaltning av sill/strömming.
- HaV kommer beställa ett underlag om förväntad klimatpåverkan på kommersiellt viktiga fiskeresurser (inkluderat sill/strömming i Östersjön) och effekter på svenskt fiske under första kvartalet 2021.
- HaV kommer beställa ett underlag om läkemedel i fisk i Östersjön för att undersöka om/vilka läkemedel som kan ha potential att påverka tillväxt och reproduktion hos fisk. Här är även sill/strömming inkluderad.

4.6 Stöd till ICES

HaV arbetar med ett regeringsuppdrag där syftet är att formulera ett uppdrag till ICES om framtida scenarier för Östersjön och dess fiskbestånd. Projektförslaget ska tas fram i samverkan med SLU och andra relevanta myndigheter och universitet. Arbetet ska redovisas senast den 31 oktober 2021.

Sverige driver frågor om och kunskapsutveckling inom ICES i huvudsak genom nationella forskningsprojekt och datainsamling med utgångspunkt i datainsamlingsförfordningarna. Sverige har en nationell datainsamling som utgår ifrån förordningen (EU) 2017/1004¹³. Förordningen

¹³ 1 Regulation (EU) 2017/1004 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 on the establishment of a Union framework for the collection, management and use of data in the fisheries sector and support for scientific advice regarding the common fisheries policy and repealing Council Regulation (EC) No 199/2008

utgör en ram för att EU-länderna ska kunna samla in, hantera och dela data och statistik från yrkesfisket, fritidsfisket och vattenbruket. I fråga om vilka underlag som ska tas fram/beställas från ICES så arbetar Sverige genom EU och regionalt genom BALTIFISH som tar fram gemensamma regionala förslag.

HaV anser också att det är viktigt att stödja ICES i deras arbete ibland annat med att utveckla råden för ekosystemansats. Det är dessutom viktigt att vårt nationella datainsamlingsprogram om bestånd har en hög kvalitet för att härmed ge ICES bra bakgrundsdata så att de ger råd baserat på bästa tillgängliga kunskap. Mer data kan också tillgängliggöras genom den nya datainsamlingsförordningens fleråriga program (DCF/EU-MAP) som har som målbild att få in mer data kring bifångster, att aggregera och tillgängliggöra data som samlats in via kontrollförordningen för analys av fiskets påverkan på habitat samt för förståelse kring hur arter interagerar med varandra med mera.

4.7 Gemensamt arbete mellan HaV och Jordbruksverket genom Strategin för framtidens fiske och vattenbruk

Hösten 2019 initierade HaV och Jordbruksverket det myndighetsgemensamma projektet framtidens fiske och vattenbruk. Projektet ska ta fram en gemensam strategi och tre sektorsspecifika handlingsplaner för hållbar utveckling av svenskt fiske och vattenbruk. Projektplanerna presenterades för Närings- och Miljödepartementen, vilket resulterade i ett gemensamt regeringsuppdrag som tydliggör vilka politiska perspektiv som strategin och handlingsplanerna ska inkludera.

Enligt regeringsuppdraget ska myndigheternas arbete med strategin och handlingsplanerna utgå från ekosystemansatsen och bidra till att stärka måluppfyllelsen i regeringens Maritima strategi samt en livsmedelsstrategi för Sverige som riksdagen beslutat. Strategin framtidens fiske och vattenbruk ska även bidra till en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja, särskilt genom att beakta kompetensförsörjning, diversifiering, lönsamhet samt minska antalet arbetsplatsolyckor och dödsolyckor. I arbetet ingår även att ta hänsyn till forskning och innovation samt besöksnäringens möjligheter. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 maj 2021.

Genom det myndighetsgemensamma projektet och regeringsuppdraget finns idag goda förutsättningar att, tillsammans med näringarna och berörda organisationer, utforma och utveckla ett hållbart fiske och vattenbruk i Sverige.

Strategins syfte är att slå fast en gemensam väg framåt för hållbar utveckling av fiske och vattenbruk i Sverige. Med fiske och vattenbruk avses såväl yrkesfiske som fritidsfiske och fisketurism samt uppfödning och odling av djur och växter i vatten. Strategin kommer på så sätt att vara styrande för Jordbruksverkets och HaVs arbete med koordinerad förvaltning och främjande där ekologi, ekonomi och social hållbarhet går hand i hand. Strategin ska också utgöra ett stöd i Sveriges internationella arbete med frågor som rör fiske och vattenbruk.

Myndigheternas arbete kommer inte ensamt att kunna leda till önskad utveckling. Samverkan måste ske med andra berörda intressenter och med hänsyn till politiska och juridiska förutsättningar på såväl nationell som internationell nivå. Målsättningen är att strategin även ska vara ett stöd för samordnat agerande i näringarnas, länsstyrelsernas samt andra myndigheters och organisationers arbete med fiske- och vattenbruksfrågor. Strategin ska på så sätt leda till ökad samsyn och sektorsövergripande samarbete. Den ska också ligga till grund för att ta fram

och genomföra sektorsspecifika handlingsplaner med konkreta åtgärder och aktiviteter för att nå de strategiska målen.

4.8 Förstärkt skydd av kustlekande sillbestånd i norra egentliga Östersjön

HaV har också fått i uppdrag att utreda hur fiskeregleringarna kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra egentliga Östersjön (delområde 27 samt 29) och arbetar för att ta fram kunskapsunderlag för detta. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2022.

Detta underlag kan ses som ett första steg i arbetet med detta regeringsuppdrag.